

*Türk Keman Okulunun Oluşum Süreci ve Temsilcileri**

The Emerging Process And Representative Of Turkish Violin School

Zafer KURTASLAN**

ÖZET

Bu çalışmada Türk keman okulunun oluşum ve gelişim sürecine ve bu süreçte önemli rol oynadığı düşünülen Türk ve yabancı keman sanatçı-egitimcilerine yer verilmiştir. Osmanlı'da Batı Müziğine olan ilgi III. Selim (1761-1808) dönemine rastlamaktadır. Tanzimat'la (1839-1876) başlayan batılılaşma sürecinde Klasik Batı Müziğinin profesyonel anlamda eğitimi, 1826 yılında II. Mahmut'un (1785-1839) isteğiyle kurulan askeri bando ve 1831'de kurulan Muzika-i Humayun Mektebi (Padişahın Müzik Topluluğu Okulu) ile başlamıştır. 1846 yılında Muzika-i Humayun Yaylı Çalgılar Orkestrasını kurmak ve öğrencilere keman dersi vermek üzere Avrupa'dan davet edilen yabancı sanatçı-egitimciler, keman eğitiminin okullaşma süreci içerisinde ilk sayılabilecek çalışmaları başlatmışlardır. Daha sonra Cumhuriyet'in ilanı ile birlikte açılan müzik eğitimi kurumlarıyla birlikte Türkiye'de yaklaşık yüz altmış yıldır keman icracısı ve eğitimcisi yetişmektedir.

ANAHTAR KELİMELER

Keman, Keman eğitimi, Türk keman okulu, keman eğitimcileri

ABSTRACT

In this research, the formation and development process of Turkish violin school and Turkish and foreign violin artist-educators who are considered to have a role in this process has been discussed. In Ottoman, the interest to the western music, was started with III. Selim (1761-1808). In the process of westernization which was started with Tanzimat (1839-1876); the professional education of Classical Western Music was started with military band and Muzika-i Humayun Mektebi (the School of Sultan's Music Ensemble) which were founded with II. Mahmut's (1785-1839) demand. In 1846, foreign artist-educators was invited from Europe to found Muzika-i Humayun String Orchestra and to give lessons to the students, was

* Bu makale, 9. İstanbul Türk Müziği Günleri, Müziksel Gelişimimizi Değerlendirme Sempozyumu'nda (2-3 Mayıs 2002, İTÜ) sunulan "Türk Keman Okulunun Oluşum Süreci ve Cumhuriyet Dönemine Kadar Olan Gelişimi" isimli bildiriden oluşturulmuştur.

** Öğr. Gör., Selçuk Üniversitesi Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi, Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü, Müzik Öğretmenliği Anabilim Dalı.

started the studies which can be considered the “first” in the process of professional violin education. Afterwards, with the foundation of Republic and music education institutions, violin artist-educators have been educated for a hundred and sixty years.

•

KEY WORDS

Violin, Violin education, Turkish violin school, violin educators

1. GİRİŞ

Keman, Ortaçağ'dan günümüze gerek yapımı gerekse icrası ve eğitimi ile müzik insanları tarafından merak edilen, hakkında birçok araştırma yapılan bir çalgı olmuştur. Bütün dünyada olduğu gibi Türkiye'de de hem geleneksel hem de batı müziği tarzında icracıları yetişmiş, besteler yapılmış, metotlar yazılmıştır.

1.1. Tarihsel Gelişim Sürecin İçerisinde Türkiye'de Keman

Günümüzde kullanılan modern Avrupa kemanının Osmanlı İmparatorluğu'na girmesinden önce ıklığ, giçek, ki-yak, yaylı kopuz ve kemençe gibi tarihi çok eskilere dayanan yaylı çalgıların Türk müziğinde önemli bir yeri vardı (Aşkın, t.y). Kemana batı dillerinde farklı isimler verilmiş, Fransızca'da "violon" , İtalyanca'da "violona", Almanca'da "violin" denilmiştir. Keman, birçok ülkenin geleneksel müziklerinde de kullanılan halk çalgısı olmuş ve o ülkelere özgü isimleriyle anılmıştır. Örneğin Macarca'da "hegedii", Almanca'da "geige", Rusça'da "skripka", Türkiye'de ise keman sözcüğü çalgıyı anlatmaktan ziyade yayı anlatmak için kullanılmıştır.

Kemençe sözcüğü ise, Farsça "keman" ve "çe" kelimelerinden oluşmaktadır. Keman, yay-kavis anlamında, "çe" ise küçültme edatı olarak kullanıldığına göre kemençe küçük yaylı çalgı anlamına gelmektedir (Yekta, 1986: 87). Zaten Anadolu'da yayla çalınan çalgıya "ıklığ", bu sazın yayına "keman" , çalana da "kemani" deniliyordu. Birçok halk şairi dizelerinde "kaşları keman" benzetmesini kullanarak, yay şeklinde olan kaşı kemana benzetmiştir.

Doğu müziği üzerine araştırmalarda bulunan Charles Fonton'a göre, batı kemana doğuya Rumlardan kör Yorgi tarafından getirilmiştir. Ayrıca Fonton, kemana meyhaneler ve tavernalar dışında fazla rağbet edilmediğinden Yorki'den sonra unutulacağını, Türklerin asıl yaylı çalgı olarak rebaba önem verdiklerini ve kemanın rebap karşısında tutunamayacağını belirtmiştir (Fonton, 1987: 89). Fakat Fonton'un ön görüşü gerçek olmamış, rebap fasıllardan çekilmeye başlamış keman ise fasılların vazgeçilmez bir sazı haline gelmiştir. Batı kemanının Osmanlı müziğine ne zaman girdiğine dair kesin bir bulgu yoktur. Fakat bu konuda iki tespit bulunmaktadır: birincisi " XIII'ncü yüzyıldan beri Ceneviz ve Venedik mahallelerinin bulunduğu İstanbul, Trabzon gibi bir-

iki şehrin o zamanki levantenleri¹ arasında Latin kemanlarının ve en eski viol şekillerinin kullanılmış olacağı muhakkaktır” (Gazimihal, 1939: 80). İkinci tespit de ise, 1732-1742 yılları arasında İstanbul ve İzmir’de bulunan İsviçreli ressam Liotard’ın “Keman Çalan Türk Musikicileri” (Ek1) isimli resminde ve Perrault’un, “Paralles des Anciens et des Modernes” adlı kitabında, Fransa’nın İstanbul elçisinin evinde İran asıllı bir Türk müzisyenin keman çaldığına dair bilgilere rastlanmaktadır (Aksoy, 2003: 106). Bu iki tespitin birincisinden batı kemanının XIII’üncü yüzyıldan beri Osmanlı’da görüldüğü anlaşılmaktadır. İkinci tespitten ise; Perrault’un kitabının 1697’de yazıldığına, Liotard 1732-1742 yılları arasında Osmanlı’da bulunduğu, Fonton’un kitabının da 1751 yılında yazıldığına göre kemanın Osmanlı müzik yaşantısında 17. Yüzyıldan itibaren girdiği anlaşılmaktadır. Kemanın ince saza ve saray fasıllarına da kör Yorki tarafından sokulduğu belirtilmektedir (Aksoy, 2003: 105).

Modern Avrupa kemanının ilk olarak İstanbul’da müzikli konser salonu görevi yapan kahvehanelerde ve tavernalarda, Çingene, Yunan, Yahudi ve Ermeni çalıcılar tarafından kullanıldığı, dönemin meşhur çalıcılarının ise kör Yorcı, Miron, Kemani İzak, Denizoğlu Ali Bey, Sebuğ, Sinekemani Kaprıl, Nikagos ve Tatyos olduğu belirtilmiştir (Aksoy, 2000’den Akt: Tebiş, 2002: 12).

Osmanlı’da kullanılan bir başka yaylı çalgı da sinekemandır (Ek2). “Eski kaynaklarda Viola D’Amore olarak anılan sinekeman, keman ailesinin ülkemize gelen ilk örneğidir” (Özalp, 2000: 191) Türk müziğinin önemli sazlarından birisi olduğu belirtilen sinekeman, kemana en çok benzeyen çalgıdır. “III. Sultan Selim (1789-1807) döneminde ney ve tanbur ile birlikte nefis bir üçlü teşkil etmekteydi” (Yekta, 1986: 86). Sinekeman göğüse dayanarak çalınmaktadır. Sinekeman bir Türk çalgısı olmamakla birlikte Yekta’ya göre, Osmanlı’da ilk kez ne zaman kullanıldığına dair kesin bir bilgi yoktur (Akt: Kurtaslan, 2001: 1).

Türk müziği hakkında araştırmalar yapan Avrupalı gezgin rahip Toderini, Türklerin rebap, keman ve sinekemandan başka bir de “ayaklı keman” (Ek3) kullandıklarını belirtmiştir. Ayaklı keman, kontrabas gibi ayakta çalınmaktaydı (Aksoy, 2003: 134). Türk müziğinin en eski yaylı sazlarından birisi olan rebap, Toderini’ye göre kemanın Türk müziği fasıllarına girmesinden sonra unutulmaya yüz tutmuştur (Akt: Aksoy, 2003: 151).

Türkiye’de keman eğitiminin tarihsel gelişim sürecine bakıldığında batı müziği eğitimi süreci ile paralel olduğu görülmektedir. Batı kültürüne karşı

¹ Levanten: Levanten; Fr. Levantin. Yakın Doğuda yerleşmiş veya evlenerek soyu karışmış Avrupalı kimse.(TDK,1998)

artan ilgi, batı kültürünün ürünü olan batı müziğine karşı olan ilgiyi de beraberinde getirmiştir. Osmanlı İmparatorluğu döneminde zaman zaman Avrupa'dan gelen çeşitli çalgı grupları sarayda konserler vermiştir. Örneğin 1543'te imzalanan Osmanlı-Fransız antlaşmasından sonra I. François, Kanuni Sultan Süleyman'a bir orkestra yollamış, bu orkestra sarayda üç konser vermiştir. III. Selim ilk kez 1797'de Topkapı Sarayı'na Batı'dan gelen bir opera topluluğunu konuk etmiş, temsiller saray çevresinde ilgi uyandırmıştır (İlyasoğlu, 1998: 10). Batı müziği eğitiminin ilk adımları batı tarzında bir bando kurulması amacı ile bandoya çalıcı yetiştirmek için kurulan Muzika-i Humayun'da atılmıştır.

1.2. Muzika-i Humayun ve Keman Eğitimi

Cumhuriyet'ten önce Osmanlı'da müzik eğitimi veren kurumların başında Enderun Mektebi², 1826 yılında II. Mahmut'un isteğiyle kurulan askeri bando ve 1831'de kurulan Muzika-i Humayun (Padişahın Müzik Topluluğu) gelmektedir. Bir nevi saray konservatuarı olarak kabul edilen Muzika-i Humayun, Enderun Musiki Teşkilatı'nın yeni bir şubesi olarak ortaya çıktı (Gazimihal, 1955: 41). II. Mahmut'un daveti üzerine ünlü İtalyan opera bestecisi Gaetano Donizetti'nin kardeşi Giuseppe Donizetti (1788-1856) Muzika-i Humayun'un bandosu, orkestrası ve öğretim elemanları ile oluşmasını sağlamak için 1820 yılında İstanbul'a davet edilmiştir (Say, 2005: 510). Ancak Donizetti o dönem şartları itibarıyla 1828'de İstanbul'a gelebilmiştir. Muzika-i Humayun'un ilk yıllarına ait edinilen bilgilerden anlaşıldığı üzere, bu kurum Osmanlı tarafından ilgi ve beğeni ile karşılanmış ve bir prestij unsuru olarak görülmüştür. Bir bakıma Muzika-i Humayun Türk müzik tarihine gerçek anlamda Klasik Batı müziği eğitiminin yapıldığı ilk müzik eğitimi kurumu olarak geçmiştir.

Muzika-i Humayun'un kuruluşunun ilk yıllarındaki işlevi, saray ve ordu bandolarına çalıcı yetiştirmek ve saray bandosu olarak görev yapmaktı. Gazimihal'e göre, G. Donizetti'nin çabaları ile Avrupa'dan çalgı ve çalgı hocaları getirilerek 1846 yılında Muzika-i Humayun'a yaylı sazlar bölümü açıldı. Kısa bir süre sonra Donizetti'nin şefliğinde bir orkestra kuruldu. Donizetti'den sonra orkestrayı yönetmek için ünlü İtalyan şef Angelo Mariani (1822-1873) daha sonra da Luigi Arditi (1822-1903) davet edildi. Bu iki İtalyan orkestra şefi aynı zamanda kemancı idi. O dönemde yazma ve arşivcilik geleneğinin öneminin kavranılamamış olmasından dolayı Muzika-i Humayun Yaylı Sazlar Bölümü'nün kuruluş aşamasında görev alan eğitimci kadro, ilk yıllarda yetişen ke-

² Bkz. Özalp, M. (2000). *Türk Musikisi Tarihi*. Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, Cilt 1, s. 26, İstanbul.

mancılar ve öğretim programı hakkında ciddi bilgilere ulaşamamıştır. M.R. Gazimihal İtalyan kemancı Camulova'nın, Saray Muzika Okulu'nda görev yaptığını belirtmektedir. Ayrıca M.R. Gazimihal'in dönemin bayan müzikçilerinden Leyla (Saz) Hanım ile yaptığı bir görüşmede Leyla Hanımın İtalyan iyi bir kemancıdan bahsettiğini belirtmiştir. Bu kemancı muhtemelen Camulova'dır (Gazimihal, 1939: 111).

Valz ve Bugvani isimli yabancı kemancıların Muzika-i Humayun'da, Madam Duachasten'inde (Seyfettin Asal'ın ilk keman hocası) Beyoğlu'nda özel keman dersleri verdikleri bilinmektedir (Gazimihal, 1955: 54).

Muzika-i Humayun Orkestrası'nda çalışmış olan kemancılar arasında "Jozef Gayto Efendi (Yüzbaşı), Boris (Mulazini Sani)³, Jozef Ramono (Serçavuş)⁴, meşhur keman virtuozu Samuel'in isimleri geçmektedir (Gazimihal, 1955: 104).

2. Türk Keman Okulunun Temsilcileri

Türk keman okulunun temsilcilerinden, Muzika-i Humayun'da öğrenim gören I. ve II. Kuşak kemancıların kısa biyografileri aşağıdaki gibidir:

Vondra Bey (?-?)

Abdülhamit tarafından Viyana Konservatuvarı'nda eğitim alması için gönderilen Vondra Bey, bu okuldan birincilikle mezun olmuş ve başarısından dolayı kendisine değerli bir keman verilmiştir. Yurda döndükten sonra Muzika-i Humayun Orkestrası'nın Başkemancılığını yapmıştır (Gazimihal, 1955: 106). Vondra Bey aynı zamanda Muzika-i Humayun'da keman öğretmenliği yapmış ve "ilk Türk konser kemancısı olarak bilinen Osman Zeki (Üngör) Bey'in de hocası olmuştur (Tuğlacı, 1986: 223).

Osman Zeki Bey (Üngör 1880-1959)

On bir yaşında Muzika-i Humayun'da Pepini Gayto ve Vondra Bey'den keman, Aranda Paşa'dan teori dersleri alan Osman Zeki Bey, yeteneği ve çalışkanlığı ile Abdülhamit'in dikkatini çekmiş ve Paris Konservatuvarı'na yollanmasına karar verilmiştir. Paris Konservatuvarı'nda Henri Marteu ile çalışan Zeki Bey, bu okuldan ödül alarak mezun olmuştur. Yurda döndükten sonra Vondra Bey'in yerine başkemancı tayin edilmiştir. Daha sonra Saray Orkestrası'nın şefliğine getirilen Osman Bey, orkestranın ilk Avrupa turnesini gerçekleştirmiştir.

³ Teğmen (Develioğlu, 2007: 719)

⁴ Başçavuş (Develioğlu, 2007: 939)

İlk Türk konser kemancısı olarak Türk Müzik Tarihine geçmiş olan Osman Zeki Bey, -Mendelssohn gibi-, tanınmış bestecilerin konçertolarının Türkiye'deki ilk seslendirilişlerini gerçekleştirmiştir (Say, 2005: 565). Türk Müzik Tarihinde önemli bir yeri bulunan iki kurumun başına getirilmiştir. Bunlardan biri, Atatürk'ün emriyle İstanbul'dan Ankara'ya getirilen Riyaset-i Cumhur Filarmoni Orkestrası, diğeri de Musiki Muallim Mektebi'dir. Musiki Muallim Mektebi'nin uzunca yıllar müdürlüğünü yapmıştır. 1928 yılında Moskova'ya davet edilmiş ve Rus orkestraları eşliğinde, 1934 yılında da Bakü'de konserler vermiştir. İstiklal Marşımızın bestecisi olan Osman Zeki Üngör'ün birçok okul şarkısı ve marşları vardır (Ege, 1948: 30). Kemancı, şef ve müzik eğitimcisi kimlikleri ile birçok öğrenci yetiştirmiş olan Osman Zeki Bey, ülkemizin önemli kemancı ve müzik eğitimcilerinden oğlu Ekrem Zeki Ün'ü yetiştirmiştir.

Basri Bey (?-?)

Zeki Üngör Bey'den sonra orkestraya Konzertmeister olan ve 1917 yılında görev yaptığı bilinen Basri Bey de Muzika-i Humayun'un yetiştirdiği değerli bir sanatçıdır (Özasker, 1997: 55).

İzzet Nezihî Albayrak (1898-?)

Keman eğitimine küçük yaşta Zeki Üngör'den ve Fischer'den İstanbul'da keman dersleri alarak başladı. 1920 yılında Berlin Stern Konservatuvarı'nda Gesza von Kresc ile keman çalışmıştır. Bu okulu bitirdikten sonra Ballenstadt Konservatuvarı'nda öğretmenlik yapan Albayrak, 1937-1964 yılları arasında Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrası'nda viyola grup şefliği yapmış, ayrıca Ankara Devlet Konservatuvarı'nda keman öğretmeni olarak çalışmıştır. İzzet Nezihî Albayrak'ın öğrencileri arasında Kenan Kutucuoğlu, Şekür Ertüzün, Orhan Kadam, İrun Özyücel, İmer Saracoğlu, Taner Öncel, Ahmet Ediz, Ersan Alper ve Nuri Çeken vardır. Suna Kan'a da özel ders vermiştir (Say, 2005: 44).

Seyfettin Asal (1901-1955)

Türk keman okulunun önde gelen temsilcilerinden, Seyfettin Asal, sekiz yaşında özel olarak Mme Duchasten'den keman, Hege'den piyano dersleri alarak müzik eğitimine başlamış ve bir yıl sonra müzik eğitimine Muzika-i Humayun'da devam etmiştir. Muzika-i Humayun'da iki yıl kadar Zeki (Üngör) Bey'le çalıştıktan sonra on iki yaşında Viyana'ya gönderildi. Elvey Opera Orkestrası'ndan Prof. Moravets ile çalışmaya başladı. Bir süre sonra akademiye gitmek isteyince, ilk devrenin birinci sınıfına bile kabul edilmedi. Altı aylık yoğun bir çalışmadan sonra üç sınıf birden atlatılarak Prof. Faisst'nin sınıfına ka-

bul edildi. O. Sevcik ile kısa bir süre çalıştıktan sonra Prof. Arnold Rose'nin sınıfına geçti. Dört yıl Prof. Rose ile çalışan Asal, en önemli başarısını F. Löwe'nin idaresinde Brahms'ın Keman Konçertosu'nu seslendirerek kazanmıştır. Ödül olarak akademi bir İtalyan keman vermeyi kararlaştırırsa da o zamanki Kuron'un düşüklüğü nedeniyle para keman almaya yetmedi. Viyana Konzerthaus Senfoni Orkestrası'nda birinci keman sanatçısı olarak çalıştı. Seyfettin Asal'ın bir diğer önemli başarısı da, Opera Orkestrası'nın sadece bir keman sanatçısı almak için açtığı sınavı 300 kişi arasından ciddi bir eleme sonucunda kazanmasıdır. Ayrıca keman eğitiminin yanı sıra Joseph Marks ile armoni, konturpuan ve füg çalıştı (Gazimihal, 2006: 167).

1924 yılında Türkiye'ye dönen Asal, Galatasaray Lisesi'nde müzik öğretmenliğinin yanı sıra İstanbul Belediye Konservatuari'nda keman öğretmenliği yaparak çok sayıda öğrenci yetiştirmiştir. İstanbul'da 20. yüzyılın ilk yarısında geliştirilen çoksesli müzik hareketinin önderlerinden olan Seyfettin Asal'ın keman ve piyano için değişik formlarda eserleri vardır (Say, 2005: 106).

Enver Kapelman (1903-?)

On yedi yaşında Muzika-i Humayun'da keman eğitimine başlayan Enver Kapelman, Mustafa Bey, Zeki Bey ve Karl Berger ile çalışmıştır. Riyast-i Cumhuriyet Filarmoni Orkestrası'nın ikinci keman grup şefliğini yapmış olan Kapelman, Ankara Radyosu Salon Orkestrası'nda şeflik, Musiki Muallim Mektebi'nde de keman eğitimciliği yapmıştır. Atatürk'ün huzurunda keman çalan Kapelman'ın Atatürk'le ilgili anıları Marşlarda-Türkülerde Atatürk isimli kitapta yayınlanmıştır (Ege, 1948: 23)

Ali Sezin (1897-1950)

İlk keman çalışmalarına Albert Braun ile başlayan Ali Sezin daha sonra eğitimine Almanya'da devam etti. Berlin Stern Konservatuari'nda keman, konturpuan, armoni, enstrümantasyon ve kompozisyon öğrenimi yaptı (Say, 2005: 312). Joseph Wolfstahl ve ünlü kemancı-egitimci Carl Flesch ile çalıştı (Ege, 1948: 21). 1925 yılında Türkiye'ye döndü ve Darülelhan'a keman eğitimcisi oldu. İstanbul Belediye Konservatuari'nda uzunca yıllar keman öğretmenliği yaptı, çok sayıda öğrenci yetiştirdi. Yetiştirdiği öğrencileri arasında ilk akla gelenler arasında Orhan Borar (1910-1983) bulunmaktadır (Say, 2005: 312). Eğitimcilik deneyimlerini aktardığı "Kemana Çalışma Usulü" ve "Gam ve Arpejler Üzerine İhvari Ekzeyler" (Ege, 1948: 23) isimli iki metot yazmış ayrıca çeşitli keman eserleri bestelemiştir (Say, 2005: 312). Ali Sezin, Almanya'da ünlü ke-

manacı ve eğitimci Carl Flesch ile çalışarak Flesch ekolünü Türkiye'ye taşıyan ilk keman eğitimcisi olmuştur.

Halil Rifat (Bey) Onayman (1902-1968)

1916 yılında Muzika-i Humayun Orkestrasına girmiş, Zeki Bey'in şef olması ile 1920 yılında Orkestra'nın başkemancılığına getirilmiştir. 1928 yılında Berlin Müzik Akademisi'nde öğrenimini sürdürmüştür. 1929 yılında yurda döndüğünde Musiki Muallim Mektebi'ne keman öğretmeni olarak atanmış, 1934 yılında Osman Zeki Bey'in şeflikten ayrılması üzerine kısa bir süre Riyast-i Cumhuriyet Filarmoni Orkestrası'na şeflik yapmıştır. 1945'te Ankara Radyosu'nda bir salon orkestrası kuran ve yöneten Onayman, 1949'da Ankara Devlet Konservatuvarı'nda dersler vermeye başlamış, eğitimciliği boyunca birçok öğrenci yetiştirmiştir (Say, 2005: 602).

Muzika-i Humayun dışında keman eğitiminin verildiği bir diğer müzik okulu da Bahriye Musiki Mektebidir. 17 Mayıs 1916 tarihinde kurulan bu okulun amacı bahriye bandolarına icracı yetiştirmektir. 1917 yılında yabancı deniz bandolarından örnek alınarak Türk Deniz Müziklerinde da hem bando sazlarını hem de orkestra sazlarını çalabilecek öğrencilerin yetiştirilmesi için yaylı çalgıların eğitimine başlandı. Bahriye Musiki Mektebi'nin bu yeni duruma getirilmesi ile Alman müzikiçi Paul Lange görevlendirildi. Ermeni asıllı Vahram Mühendisyan bu okulda uzun yıllar keman öğretmenliği yapmış ve birçok öğrenci yetiştirmiştir. Basri Bey ve Halil Bey (Onayman) de Bahriye Musiki Mektebi'nde keman öğretmenliği yapmıştır (Tuğlacı, 1986: 92).

Ayrıca İmparatorluk döneminde sarayda konserler vermiş ünlü kemancıların isimlerine rastlanmaktadır. Macar asıllı kemancı ve besteci A.Von Adelburg (1830-1873) bu isimler arasında yer almaktadır. Babasının diplomatik görevi sebebiyle İstanbul'da doğmuş ve daha sonra 12 yaşında Viyana'ya giderek müzik eğitimine başlamıştır. İstanbul'a birçok kez gelerek konserler vermiş ve Abdülmecid'in takdirini kazanmıştır. "İstanbul'un Boğaz Sahilinde nam ahengi şevkengiz" isimli eserini Abdülmecid'e sundu. Eserlerinde Doğu etkileri görülür. Ayrıca Antoine Murat'ın Türk müziği ses ve perde sistemi üzerine tamamlanmamış taslak halindeki el yazması araştırmalarını düzenleyerek Viyana'da bir dergide yayınlamıştır (Aksoy, 2003: 157).

Sultan Abdülmecit'in müzik merakını duyarak 1848 yılında sarayda konser vermek üzere gelen ünlü kemancı, besteci ve pedagog H. Vieuxtemps (1820-1881) ve piyanist eşi, Padişah tarafından çok beğenilir. H. Vieuxtemps'ın sarayda verdiği bu konser Muzika-i Humayun'un yirmili yıllarına rastlanmaktadır.

Padişah, Vieuxtemps'dan Muzika-i Humayun'u denetlemesini ister. Vieuxtemps burada altmış kadar öğrenciye yaylı çalgı dersi verildiğini görür. Öğrenciler Belli'nin La Somnanbula Operası'ndan bir perdeyi konuk sanatçılar onuruna sahnelerler. Vieuxtemps icrayı son derece kötü bulur. Fakat Donizetti yönetimindeki bandoyu beğenmiştir. Ayrıca bandonun Vieuxtemps'nun padişaha ithafen yazdığı bir marşı ilk görüşte çalması sanatçı tarafından takdir edilmiştir (Gazimihal, 1955: 50). O dönemde bando'nun yaylı çalgılar orkestrasına göre daha iyi olmasının en önemli sebeplerinden birisi, bando sazlarının eğitimine yaylı sazların eğitiminden daha önce başlanması olarak gösterilebilir.

1902 yılında Osmanlı Sarayı'nda Abdülhamit huzurunda konser veren bir diğer ünlü kemancı da Leopold Auer (1845-1930)'dir. Leopold Auer, Yascha Heifetz, Mischa Elman, Efrem Zimbalist, İzolde Menges gibi dünyaca ünlü kemancıların hocasıdır. Padişahın müzik zevkine uygun parçalardan oluşan program (İtalyan operalarından ariyalar, Brahms'ın Macar Dansları, Rus halk şarkıları gibi) oldukça beğeni ile karşılanmıştır (Gazimihal, 1939: 150).

2. Cumhuriyet Sonrası Keman Eğitimi

"1923 yılında kurulan Türkiye Cumhuriyeti Aydınlanma Felsefesi ve Fransız ilkelerinden yola çıkmıştır ve geliştirdiği kültür ve eğitim politikaları doğal olarak "ulusalci"dır. Bu doğrultuda gerçekleştirilen eğitsel reformlar 1924'te yürürlüğe giren "Tevhid-i Tedrisat Kanunu" (Öğretimde Birlik) ile başlamıştır" (Say, 2003: 513). Bu kanuna göre ülkenin her köşesinde aynı tip eğitim yapılacaktır. Böylece müzikte de ustadan çırağa kulak yoluyla gelen öğreti, yerini notaya, kitaba ve bilimsel yöntemlere bırakacaktır. Türkiye Cumhuriyetinin yeni kültür politikaları kapsamında hızla kurumsallaşmaya gidilmiştir. 1917 yılında kurulan ve halka açık ilk resmi müzik eğitim kurumu olan Dar'ül Elhan, Cumhuriyet ile birlikte yeniden şekillenerek bir konservatuara dönüştürülmüştür. Bu kurum 1923-1985 yılları arasında İstanbul Belediye Konservatuarı, 1985'den itibaren İstanbul Üniversitesi Devlet Konservatuarı adını almıştır. 1924'te Ankara'da ortaöğretim için müzik öğretmeni yetiştirilmek üzere Musiki Muallim Mektebi hizmete girmiştir. 1936 yılında Musiki Muallim Mektebi bünyesinden Ankara Devlet Konservatuarı (HÜ Ankara Devlet Konservatuarı) oluşturulmuş, Musiki Muallim Mektebi de 1937'de Gazi Eğitim Enstitüsüne bağlanmıştır. Muzika-i Humayun ise 1924'te İstanbul'dan Ankara'ya getirilerek Riyaset-i Cumhur Musiki Heyeti adını almıştır (Say, 2005: 509).

Cumhuriyetin ilk yıllarında açılmış olan ve yukarıda bahsedilen müzik eğitimi kurumlarında keman eğitimi Cumhuriyet öncesine göre daha ileri düzeye ulaşmıştır. Bunun en önemli sebeplerinden birisi İstanbul Belediye Konservatuvarı, Musiki Muallim Mektebi ve Ankara Devlet Konservatuvarı'nda görev yapmak üzere gelmiş olan nitelikli yabancı keman eğitimcilerinin yanı sıra yetişmiş olan Türk keman eğitimcilerinin de bu kurumlarda görev alıp öğrenci yetiştirmeleridir. Birçok öğrenci yetiştirmiş olan yabancı eğitimcilerin başında Lico Amar ve Karl Berger gelmektedir.

Lico Amar (1891-1959)

Macar asıllı Türk vatandaşı Lico Amar, Türkiye'de yaşamış olan yabancı kemancılar arasında en dikkat çeken isimlerin başında gelmekte olup, Türkiye'nin müzik yaşantısına gerek solistliği gerekse yetiştirdiği başarılı öğrencileri ile önemli katkı sağlamıştır. 1916 ile 1922 yılları arasında Berlin Filarmoni Orkestrası'na başkemancı olmuş ayrıca 1922'de kurduğu Amar Kuarteti ile Avrupa'nın birçok merkezinde konserler verdi. Amar kuarteti özellikle çağdaş eserleri yorumlayarak ün kazandı. Rejim değişikliği yüzünden 1933 yılında Almanya'dan ayrılan Amar, bir süre Fransa ve Amerika'da yaşadıkdan sonra 1935 yılında İstanbul'a yerleşti. 1938 yılında Ankara Devlet Konservatuvarı'nda ve Musiki Muallim Mektebi'nde keman öğretmenliği yapmak için Ankara'ya davet edildi (Ege, 1948: 24). Amar, Türkiye'de özellikle çağdaş müziği tanıtan konserler verdi. 2 Nisan 1948 tarihinde Ulvi Cemal Erkin'in keman konçertosunu ilk seslendirilişini Ankara Devlet Operası'nın açılışında yaptı (Say, 2005: 61).

Türk vatandaşlığına geçmiş olan Lico Amar'ın yetiştirdiği öğrencileri arasında Devlet Sanatçısı Suna Kan, Erdoğan Kürkcü, Orhan Kadam, Münir Akman, Gülden Turalı, Oktay Dalaysel, Ömer Can ve Cengiz Özkök ilk akla gelenlerdir.

Karl Berger (1894-1947)

Macar asıllı Türk vatandaşı (Ömer Baki) Karl Berger, Viotti ekolünün temsilcilerinden Ottakar Sevcik'in öğrencisi olmuştur. 1918 yılında sarayda bir dizi konser vermek üzere davet edilmiş olan Berger, ülkesine döndükten sonra 1920 yılında Saray Müzik Öğretmenliği için aldığı teklifi kabul ederek İstanbul'a yerleşmiş, keman öğretmeni olarak kentin müzik yaşamına 28 yıl hizmet etmiştir. Sevcik ekolünü Türkiye'ye taşıyan Karl Berger'in yetiştirdiği öğrencileri arasında Necdet Remzi Atak, Bülent Tarcan, Erdoğan Saydam ve Ayla Erduran bulunmaktadır (Say, 2005: 203).

1924 yılında İstanbul'a yerleşmiş olan bir diğer ünlü kemancı Jozef Zirkin de birçok öğrenci yetiştirmiştir (Say, 2005: 678). Cumhuriyet'in ilk müzik kurumlarında çalışmış olan yabancı keman eğitimcileri arasında Eva Franke Klein, Bernhard Klein ve Peter Weis, Albert Braun, Gilbert Back, Fischberg, Jules Higny, Winkler, Marcel Debot'un isimlerine rastlanmaktadır.

Cumhuriyetin ilk yıllarında bestecilik, icracılık ve müzik eğitimciliği için Avrupa'ya gönderilen üstün yetenekli Türk öğrencileri Türkiye'de Batı Klasik Müziği'nin bilimsel, eğitsel ve sanatsal boyuta ulaşmasında önemli roller üstlenmişlerdir. Yine bu dönemde yurt dışına gönderilen Çağdaş Türk Müziği bestecileri ulusal motifleri işleyen eserler bestelemişlerdir. Özellikle solistlerimizin ulaştıkları üstün icracılık düzeyleri bestecilerimizi keman için çeşitli formlarda eserler yazmaya yöneltmiştir. Gerek solistlikleri gerekse eğitimcilikleri ile Türk keman okulunun Cumhuriyet dönemi temsilcilerinin kısa biyografileri aşağıdaki gibidir:

Cezmi Erinç (1910-1992)

İzmir'de doğan Cezmi Erinç, İlkokulu İzmir'de tamamladıktan sonra Galatasaray Lisesi'ne devam etti. 1925'de bir devlet sınavını kazanarak Paris'te Ecole Normale de Musique'de ünlü kemancı Jacques Thibaud'un öğrencisi oldu. Bu okulu bitirdikten sonra Berlin'de Carl Flesch Okulu'ndan Wolfsthal ile bir süre çalıştı. Türkiye'ye döndükten sonra Musiki Muallim Mektebi'ne keman öğretmenliğine atandı. 1933 yılında Riyaset-i Cumhur Filarmoni Orkestrası eşliğinde iki keman konçertosu seslendirdi. Ankara ve İstanbul'da resitaller verdi. Gazi Eğitim Enstitüsü'nde uzunca yıllar keman öğretmenliği yapan Cezmi Erinç'in basılmış tek eseri, piyano için op. 9 Dört Türk Ezgisi⁵ başlığını taşır (Say, 2005: 542).

Burhan Duyal (1908-1968)

Zeki Üngör'ün öğrencisi olarak yetişen Burhan Duyal, 1919'da Muzika-i Humayun'a girdi. Çalgısında hızla ilerleyerek orkestranın birinci keman üyeleri arasına katılmış, bu topluluğun Riyaset-i Cumhur Filarmoni ve Cumhurbaşkanlığı Senfoni dönemlerinde de görevini sürdürerek başkemancılığa yükselmiştir. Ayrıca Musiki Muallim Mektebi'nde keman öğretmenli de yapan Duyal, birçok öğrenci yetiştirmiş, yetiştirdiği öğrencilerinin çoğu Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrası'nın üyesi olmuştur (Say, 2005: 491).

⁵ Viyana, Universal Edition, 1935, No. 10249

Ekrem Zeki Ün (1910-1987)

Keman eğitimine babası Osman Zeki Üngör ile başlayan E.Z. Ün 1924-1930 yılları arasında Paris Ecole Normale de Musique'de keman, kompozisyon ve şeflik eğitimi aldı. Paris'te altı yıl süren eğitimi boyunca Line Tallies, Marcel Chailley ve Jacques Thibaud ile keman, M. Laurant ve Alexandre Cellier ile Armani, Georges Dandelot ile kompozisyon çalıştı. 1930 yılında yurda döndüğünde Musiki Muallim Mektebi'nde keman öğretmenliği, Riyaset-i Filarmoni Orkestrası'nda şeflik, solistlik ve orkestra üyeliği yaptı. 1934 yılında İstanbul'a yerleşerek İstanbul Musiki Muallim Mektebi'nde ve Belediye Konservatuvarı'nda eğitimciliğini sürdürdü. Kurduğu okul orkestrası ile konserler verdi ayrıca İstanbul Şehir Orkestrası'nın konuk şefliğini yaptı (Say, 2005: 564).

Ekrem Zeki Ün gerek kemancılığı gerekse eğitimciliği ile Türkiye'de müzik eğitiminin akademik bir boyutta yapılmasında çok önemli rol oynamıştır. Yetiştirdiği öğrencileri günümüzde birçok sanat ve eğitim kurumunda görev yapmaktadır. Ekrem Zeki Ün besteci olarak verimli çalışmaları olup değişik formlarda eserler yazmıştır.

Orhan Borar (1910-1983)

Kemana özel derslerle başlayan Orhan Borar, İstanbul Belediye Konservatuvarı'nı Albert Braun ve Ali Sezin'in öğrencisi olarak 1938'de tamamladı. 1939 yılında Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrası'na girdi. On iki yıl bu orkestrada keman sanatçısı ve başkemancı olarak çalıştı. Daha sonra İstanbul'a yerleşen Borar, İstanbul Radyosu'nda Küçük Orkestra'nın şefliğini yapmıştır. İstanbul Belediye Konservatuvarı'nda uzun yıllar keman eğitimciliği yapan Orhan Borar, Mithat Fenmen ile uzuca yıllar keman-piyano ikilisi olarak 300 dolayında konser vermiştir. Öğrencileri arasında Yusuf Güler Aksöz ve Ahmet Yürür vardır (Say, 2005: 239).

Necdet Remzi Atak (1911-1972)

Karl Berger'in öğrencisi olarak yetişen Atak, Cumhuriyet döneminin önde gelen solist ve eğitimcilerindendir. İşgal altındaki İstanbul'da henüz dokuz yaşında iken, Türkiye'nin ilk piyano virtuosu olarak kabul edilen ablası Ferhunde Erkin ile verdikleri konser işgal ordularının başkomutanı ve bazı subayları tarafından izlenilmiş ve çocukların Türk olamayacağını iddia etmişlerdir. 29 Ocak 1926'da Ankara'da verdikleri bir konserde Atatürk de dinleyiciler arasında bulunmakta idi. Konserden sonra Atatürk tarafından köşke davet edilen küçük Atak kardeşler Atatürk'ün şu konuşması ile karşılanırlar:

“Türk’ün sanat meşalesini yakıp, medeniyet kavgasını daha bacak kadar çocukken en düşman bir muhit içinde yürütmesini bilen becerebilen bu çocuklara, lütfen, ayağa kalkmasını da biz bilelim” (Say, 2005: 121).

1928 yılında Almanya’da eğitimine devam eden Necdet Remzi Atak, 1930 yılında solist diploması alarak eğitimini tamamladı. 1931 yılında Türkiye’ye döndü ve Musik-i Muallim Mektebi’nde keman öğretmeni olarak görev aldı. N.R. Atak’ın Türk keman okuluna olan katkısı iki açıdan ele alınabilir: “Birincisi, Karl Berger’in öğrencisi olarak Viotti ve Sevcik ekolünü Türkiye’ye taşımıştır. Çünkü Karl Berger Viotti’nin öğrencisi olan Sevcik’in öğrencisi olmuştur. Dolayısıyla Atak, o yıllarda bu ekolü Türkiye’de sürdürebilecek tek kemancıdır. İkincisi; keman eğitiminin Türkiye’de okullaşmasını sağlayacak çağdaş, köklü bir sistem geliştirmiş ve kendinden sonra bu sistemi devam ettirecek nitelikli sanatçılar ve eğitimciler yetiştirmiştir” (Say, 1992: 113). Yetiştirdiği öğrencileri arasında, İlhan Özsoy, Ruşen Güneş, Koral Çalgan, Gürer Aykal, Erdoğan Çaplı, Süheyl Petek, Nejat Başeğmezler Hazar Alapınar, bulunmaktadır. Ege’nin 1948 yılında yayımlanan Musikicilerimiz isimli kitabında N.R. Atak’ın, Wesielewvski’nin “Keman ve Üstatları” kitabının Türkçeye çevirisini yaptığını, “Bir Keman Ekolü” ve “Keman Tekniği Problemleri” isimli kitapları da hazırlamakta olduğunu belirtmiştir (Ege, 1948: 28). Günümüzde adı geçen eserlere rastlanmamaktadır.

“Sahnedeki solist dünün çalışmalarını sergiler, eğitimci ise gençliğin elinden tutarak yarına yürüyen insandır; yarını düne tercih ederim” (Say,1992: 113). Bu sözler büyük bir sanatçı-eğitimcinin yaşam özetidir.

Fethi Kopuz (1915-1996)

Keman eğitimine Tahir Sevenay ile başlayan Fethi Kopuz, İstanbul Belediye Konservatuari’nda eğitimine devam etmiştir. Mithat Fenmen ile birlikte Ankara Radyosu’nda resitaller verdi. 1943 yılında Riyaset-i Cumhuriyet Filarmoni Orkestrası’na keman sanatçısı olarak girdi. Orkestralar eşliğinde Ankara ve İstanbul’da konçertolar seslendirdi. 1949 yılında İngiltere’ye giderek Max Rostal’ın öğrencisi oldu. Yurda döndükten sonra kurduğu trio ile oda müziği konserleri verdi. 1961 yılında Amerika’ya gitmiş, 1964 yılında yurda dönerek Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrası’na başkemancı olmuştur. 1967 yılında tekrar Amerika’ya giden Kopuz, Eastern Illinois Üniversitesi’nde keman öğretmenliği yapmış, 1974 yılında ABD’nin Seçkin Eğitimciler Almancağı’nda yer almış, 1975 yılında Seçkin Fakülte Üyesi ödülüyle onurlandırılmıştır. 1975 yılında Türkiye’ye dönen Fethi Kopuz, radyo ve televizyon için konserler vermiş, çeşitli der-

gilerde makaleler yazmış, bildiriler sunmuş ayrıca Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Müzik Eğitimi Bölümü'nde dersler vermiştir (Say, 2005: 298).

Semih Argeşo (1916)

Keman eğitimine Arnold Zirkin'den dersler alarak başlayan Argeşo, İstanbul Belediye Konservatuari'nda Seyfettin Asal ve Karl Berger'in öğrencisi oldu. 1935 yılında Viyana Müzik Akademisi'nde Gottfried Feist ile çalıştı. 1940 yılında Türkiye'ye dönerek İstanbul Belediye Konservatuari'nda keman öğretmenliğine başladı. 1941 yılında kurulan İstanbul Şehir Orkestrası'nın başkemanı oldu. Bu orkestranın, İstanbul Şehir Senfonik Orkestrası, İstanbul Filarmonik Orkestrası ve İstanbul Radyo Senfonik Orkestrası adı altındaki etkinliklerinde görev yapan Semih Argeşo, İstanbul Radyo Salon Orkestrası'nı yönetmiş, daha sonra İstanbul Devlet Senfoni Orkestrası'nın başkemanı olarak emekli olmuştur (Say, 2005: 94).

Sedat Ediz (1916-1965)

Cumhuriyet döneminin yetiştirdiği değerli kemancılar arasında olan Sedat Ediz, Zeki Üngör, Halil Onayman ve Burhan Duyal ile keman çalışmış ve Riyaset-i Cumhur Filarmoni Orkestrasının üyesi olarak profesyonel müzik yaşantısına başlamıştır. 1935-1945 yılları arasında Gibert Back ile oda müziği çalıştı ve kısa süre sonra başkemanı oldu. 1958 yılında Almanya'ya giderek Münih'de Prof. Lessing'den şeflik dersleri alan Ediz, İstanbul Şehir Orkestrası'nı ve Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrası'nı yönetmiştir (Say, 2005: 505).

Efdal Dölen (1917-?)

Müzik eğitimine Musiki Muallim Mektebi'nde başlayan Efdal Dölen, daha sonra Ankara Devlet Konservatuari'na girerek Winkler'in öğrencisi oldu. 1943 yılında okulun yüksek bölümünü bitirerek Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrası birinci keman üyesi oldu. Ankara Radyosu'nda konserler verdi (Say, 1992: 455).

Buraya kadar Muzika-i Humayun'da ve Cumhuriyetin ilk yıllarında açılan müzik eğitimi kurumlarında yetişmiş olan üç kuşak sanatçı-eğitimcilerin biyografilerine ve Türkiye'de keman sanatının yerleşmesine -gelişmesine yaptıkları katkılara yer verilmiştir. Tablo 1'de ise, Ahmet Say'ın hazırladığı Müzik Ansiklopedisi'nde yer alan, Türkiye'de eğitimci ve sanatçı olarak önemli hizmetleri olan sanatçı-eğitimciler, doğum tarihlerinden itibaren her on yıllık süreç bir kuşağı temsil etmek üzere listelenmiştir.

Tablo 1. I - VI. Kuşak Sanatçı-Eğitimciler

I.Kuşak	Vondra Bey	(?-?)
	Osman Zeki Üngör	(1880-1959)
	Basri Bey	(?-?)
	Vahram Mühendisyan	(1895-1953)
	Ali Sezin	(1897-1950)
	İzzet Nezih Albayrak	(1898-?)
II.Kuşak	Seyfettin Asal	(1901-1955)
	Halil Rifat Onayman	(1902-1962)
	Mehmet Nuri İrun	(1906-?)
	Cezmi Erinç	(1907-1912)
	Burhan Duyal	(1908-1968)
	Ekrem Zeki Ün	(1910-1987)
	Orhan Borar	(1910-1983)
III.Kuşak	Necdet Remzi Atak	(1911-1972)
	Necip Aşkın	(?-1978)
	Reşat Aksel	(1914-?)
	Fethi Kopuz	(1915-1996)
	Semih Argeşo	(1916)
	Sedat Ediz	(1916-1965)
	Efdal Dölen	(1917-?)
IV.Kuşak	Erdoğan Saydam	(1921-1982)
	Hamit Alacalıoğlu	(1922-2000)
	Kenan Kutucuoğlu	(1922-2006)
	Orhan Kadam	(1923-?)
	Ulvi Yücelen	(1925-2004)
	İlhan Özsoy	(1925-1985)
	Erdoğan Çaplı	(1926-1979)
	Ermukam Saydam	(1927)
	Haluk Onarır	(1927-?)
	Ayhan Erman	(1928-1999)
V. Kuşak	Edip Günay	(1931)
	Nuri Çeken	(1933-?)
	Atilla Işıksun	(1932-?)
	Ömer Can	(1934)

	Akşit Yücelen	(1935)
	Ergun Tekinson	(1936-2001)
	Suna Kan	(1936)
	Ayla Erduran	(1936)
	Güliden Turalı	(1935-2002)
	Ayhan Turan	(1938-2009)
	Yusuf Güler Aksöz	(1936)
	Oktay Dalaysel	(1938)
VI. Kuşak	Saim Akçıl	(1940)
	Gönül Gökdoğan	(1940)
	Cengiz Özkök	(1940)
	Ali Uçan	(1941)
	Hazar Alapınar	(1942)
	Engin Eralp	(1942)

Buraya kadar bahsedilen altı kuşak keman eğitimci ve icracılarının öğrencileri günümüzde gerek sanat kurumlarında gerekse müzik eğitimi kurumlarında görev yapmaktadırlar.

3.SONUÇ ve ÖNERİLER

Türkiye’de keman eğitiminin, geniş bir uygulama alanı ve Cumhuriyet öncesi dönemlere kadar uzanan yaklaşık bir buçuk asırlık bir geçmişi vardır. Türk keman okulunun oluşumuna yönelik akademik anlamdaki ilk çalışmalardan günümüze gerek eğitsel gerekse sanatsal anlamda önemli çalışmalar yapılmıştır. Araştırmadaki bulgular sonucunda Muzika-i Humayun, Türkiye’de batı müziği tarzında keman eğitiminin başladığı kurum olarak kabul edilmektedir. Bu kurumda keman eğitimine başlayan birinci ve ikinci kuşak sanatçı-eğitimciler daha sonra Avrupa’nın önemli müzik merkezlerine müzik eğitimi için gönderilmiştir. Eğitimlerini tamamlayıp Türkiye’ye döndükten sonra Cumhuriyet devrimleri sonucunda açılan müzik kurumlarında görev almışlardır.

Muzika-i Humayun’dan günümüze Türkiye’de uygulanan keman eğitimi, amatör müzik eğitimi ve mesleki (profesyonel) müzik eğitimi kapsamında yürütülmektedir: Amatör müzik eğitimi kapsamında yürütülen keman eğitimi, daha çok hobi amaçlı olarak özel dersler ile özel müzik dershanelerinde yapılmaktadır. Mesleki müzik eğitimi kapsamındaki keman eğitimi ise mesleki müzik eğitimi veren kurumlarında yürütülmektedir. Türkiye’de keman eğitiminin yapıldığı mesleki (profesyonel) müzik kurumları: Konservatuarlar (ilk, orta ve

yüksek öğrenim bölümleri ile), Anadolu Güzel Sanatlar Liseleri, Eğitim Fakülte-leri GSEB Müzik Öğretmenliği ABD, Güzel Sanatlar Fakültesi Müzik Bölümle-ri'dir. Söz konusu keman eğitimi veren okullardaki hedeflenen keman eğitimi düzeyi keman icracılığı açısından farklıdır. Konservatuarlardaki keman eğiti-minde amaç keman sanatçısı yetiştirmektir. Diğer okullarda ise keman eğitimi-nin süresinin dört yıl olmasından dolayı keman sanatçısı yetiştirmek gibi bir amaçları bulunmamaktadır. Keman eğitimi bu okullarda müzik öğretmene nitelik kazandırma amacı ile bireysel çalgı olarak kullanılmaktadır.

Türkiye'de keman eğitiminin ilk yıllarında keman eğitimcilerinin ve kulla-nılan kaynakların büyük ölçüde yurt dışından sağlandığı söylenebilir. Günü-müzde ise keman eğitimi için materyal sorunu keman eğitimcilerimiz tarafında yazılmış olan metot, albüm vb. çalışmalarla daha da aza indirgenmiştir. Özel-likle üniversitelerdeki akademik çalışmaların artması ile birlikte keman eğiti-mine yönelik yapılan çalışmaların okullaşma sürecine olan katkısı önemlidir. Günümüzde keman eğitime yönelik yazmış oldukları kitaplar ile önemli hizmetleri bulunan eğitimcilerimizden Ömer Can, Hazar Alapınar ve Ali Uçan ilk akla gelen isimler arasındadır.

Dünyadaki küreselleşme sürecinde bilginin hızlı paylaşımı ve farklı keman ekollerini temsil eden yabancı eğitimcilerin de geçmişte olduğu gibi Türkiye'de birçok öğrenci yetiştirdikleri görülmektedir.

Türk keman okulunun oluşumuna ve gelişimine yönelik çalışmalar artırıl-malıdır. Geçmişte ve günümüzde Türk keman okuluna katkısı olan sanatçı ve eğitimcilerin uyguladıkları yöntemler hakkında ciddi araştırmalar yapıp ulu-sal bir keman eğitimi ekolü oluşturulmalıdır. Bestecilerimize ve eğitimcilerimi-ze ait keman eserlerinin sıklıkla seslendirilmesine özel önem verilmelidir. Yüz-yıllardır kullanılan evrensel keman eğitimi yöntem ve malzemelerinin yanı sıra ulusal kimliğimizin ürünleri olan müziklerimiz, keman eğitiminde vazgeçilmez olmalıdır. Bu amaç doğrultusunda eğitsel amaçlı eser ve metotlar artırılmalı, keman eğitimcileri bu doğrultuda özendirilmelidir. ©

KAYNAKLAR

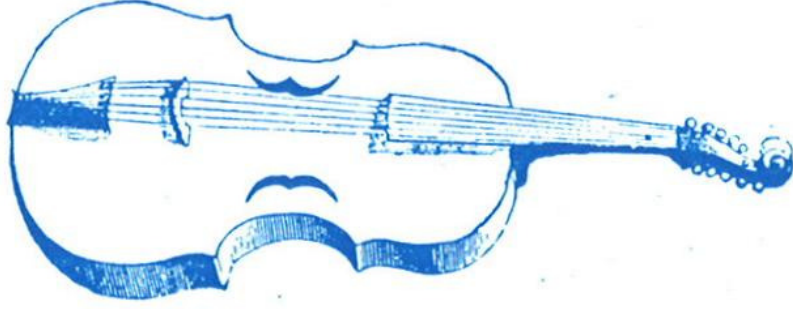
- Aksoy, B. (2003). Avrupalı Gezginlerin Gözüyle Osmanlılarda Musiki. İstanbul: Pan Yayıncılık.
- Aşkın, C. (t.y). The Violin In Traditional Turkish Music A General Outlook. http://www.lesartsturcs.org/music/violin_history.html, Erişim Tarihi: 05.07.2009.
- Devellioğlu, F (2007). Osmanlıca Türkçe Ansiklopedik Lûgat (24. Baskı). Ankara: Aydın Kitabevi.
- Ege, H. (1948). Musikicilerimiz. Bursa:Uygun Yayınevi.
- Fonton, C. (1987). 18. Yüzyılda Türk Müziği. (Çeviren:Cem Behar). İstanbul: Pan Yayıncılık.
- Gazimihal, M.R. (1955). Türk Askeri Mızıkaları Tarihi. İstanbul: Maarif Basımevi.
- Gazimihal, M.R. (1939). Türkiye-Avrupa Musiki Münasebetleri I. Cilt. İstanbul: Numune Matbaası.
- Gazimihal, M.R. (2006). Anadolu Türküleri ve Musiki İstikbalimiz. (Çevirenler:Mehmet Salih Ergan, Ahmet Şahin Ak). İstanbul: Ötüken Neşriyat A.Ş.
- İlyasoğlu, E. (1998). Çağdaş Türk Bestecileri. İstanbul: Pan Yayıncılık.
- Kurtaslan, Z. (2000). Çağdaş Türk Bestecilerinin Keman Konçertolarının Yay Teknikleri Üzerine Bir Araştırma. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Özalp, M.N.(2000). Türk Musikisi Tarihi 1. Cilt. İstanbul: Milli eğitim Yayınevi.
- Özasker, A. (1997). Muzika-i Humayun'dan Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrasına. İstanbul:Boyut Yayınları.
- Say, A. (1992). Müzik Ansiklopedisi Cilt 1. Ankara: Müzik Ansiklopedisi Yayınları.
- Say, A. (2005). Müzik Ansiklopedisi. Cilt 1,2,3,4. Ankara: Müzik Ansiklopedisi Yayınları.
- Say, A. (2003). Müzik Tarihi. Ankara: Müzik Ansiklopedisi Yayınları,
- Selanik, C. (1996). Müzik Sanatının Tarihsel Serüveni. Ankara:Doruk Yayıncılık.
- Tebiş, C. (2002). Müzik Öğretmeni Yetiştiren Kurumlardaki Keman Öğretiminin Müzik Öğretmenlerinin Görüşlerine Dayalı Olarak Müzik Öğretmenliği Formasyonu Açısından Değerlendirilmesi. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- TDK (1998). Türkçe Sözlük. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Tuğlacı, Pars. (1986). Mehterhaneden Bandoya. İstanbul.
- Yekta, R. (1986). Türk Musikisi.(Çeviren:Orhan Nasuhioğlu). İstanbul:Pan Yayıncılık.

EKLER

Ek 1: J.E. Liotord, 1737-1742 yılları arasında yaptığı resim
"Keman Çalan Türk Musikicileri (Aksoy, 2003:105).

Ek 2: Fetis'in koleksiyonundan "Sinekeman" (Gazimihal,1939:86)

Ek 3: Bonanni, 1723 "Ayaklı Keman" (Aksoy, 2003:135)

